

Vítězný? únor

„Kdo nejde s námi, jde proti nám.“

(Klement Gottwald)

25. únor 1948. V podání komunistů „vítězství pracujícího lidu nad buržoazií a reakcí“, ve skutečnosti den, kdy jsme přišli o svobodu, demokracii i státní suverenitu. Stín Mnichova dopadl na náš vztah k západním spojencům, celosvětově stoupal vliv SSSR. Mnozí zklamaní demokratickými poměry hledali naději v režimu, který měl ke svobodě a demokracii daleko.

Deklaraci, že **„vláda bude jednat v souladu se Sovětským svazem, a to ve všech oblastech: vojenské, politické, hospodářské i kulturní“** obsahoval již **Košický vládní program z dubna 1945**. Jeho plodem bylo i vypořádání se s národnostními menšinami, zejména vysídlení Němců, jež mělo charakter spořádaného odsunu i brutálního vyhánění. V Košicích byla dohodnuta privatizace klíčových hospodářských odvětví, zejména těžkého průmyslu.

Liberální demokracii vystřídala **lidová demokracie**. Legálně dál mohli působit lidovci, národní socialisté, sociální demokraté, komunisté, na Slovensku pak vedle komunistů Demokratická strana, Strana svobody a Strana práce. Vše zastřešovala **Národní fronta**.

První poválečné volby proběhly v květnu 1946. Na českém území zvítězila **KSČ**, na Slovensku Demokratická strana. V nové Gottwaldově vládě široké koalice získali komunisté devět zástupců, národní socialisté, lidovci a slovenští demokraté měli po čtyřech ministrech, sociální demokraté získali tři vládní křesla a dva ministři byli bez stranické příslušnosti.

Komunisté pokládali nekomunistické strany za nepřátele, proti nimž bylo třeba bojovat. V první řadě se soustředili na podmanění Slovenska, ale v rukavičkách nejednali ani s českými demokraty. Od nástupu do vedení země infiltrovali ostatní strany svými důvěrníky a informátory. Docházelo k provokacím, skandalizování konkurenčních stran, rozbíjení jejich schůzí, zastrašování členů. Stěžejní bylo ovládnutí bezpečnostního aparátu.

Od roku 1945 pomáhali komunistům sovětsí poradci a agenti. Západní mocnosti dlouho pozvolně probíhající změny v ČSR přehlížely. Zlom přineslo až odmítnutí Marshallova plánu, projektu evropské obnovy, jenž mohl i k nám nasměrovat vydatnou hospodářskou pomoc.

Podzim 1947 byl ve znamení eskalace konfliktu mezi komunisty a demokratickými stranami, například o pozemkovou reformu. V únoru 1948 se rozbuškou ve vládě stala čistka ve vedení Sboru národní bezpečnosti. Bezprostřední reakcí byla demise nekomunistických ministrů. Do událostí se naplno zapojil Sovětský svaz. Náměstek ministra zahraničí Zorin přiletěl do Prahy.

I mimo hlavní město probíhaly komunistické demonstrace. **Gottwalda** podpořily odbory požadující další znárodňování. Ozbrojené síly včetně Lidových milicí obsadily klíčová místa, začalo zatýkání komunistických odpůrců. Na Pražský hrad dorazilo 23. února 10 tisíc vysokoškoláků a příznivců nekomunistických stran. O den později podpořila komunisty hodinová generální stávkou. Komunisté ustavili Ústřední akční výbor Národní fronty složený ze sociálních demokratů, odborářů a některých významných osobností.

Gottwald po schůzce s prezidentem Benešem 25. února oznámil na zaplněném Václavském náměstí, že pan prezident všechny jeho požadavky přijal.

Absolutní převzetí moci komunisty proběhlo na hraně ústavnosti, ale za podpory velké části obyvatelstva. Šlo o vyústění dlouhodobého procesu, do něž mnozí promítali své naděje, přání, frustraci i nenávisť.

Tečkou za únorem byla **dosud neobjasněná smrt ministra zahraničí Jana Masaryka**, březnové hlasování všech 230 přítomných poslanců pro důvěru Gottwaldově vládě, květnové volby, v nichž zvítězila komunisty plně ovládaná Národní fronta, červnová **demise prezidenta Beneše a jeho vystřídání Gottwaldem**. Přišel čas politických čistek, soudních procesů, justičních vražd, emigrace, studené války...

Symbolickými se staly změny v nakládání s půdou. Na jaře 1949 byl přijat **zákon o jednotných zemědělských družstvech**, s nímž přišla násilná kolektivizace a šikovní nepoddajných rolníků.

Češi a Slováci dokázali zpečetit svůj osud během pouhých tří let. Země, na níž okolní svět hleděl s úctou a respektem, se sama svými chybami zbavila svobody a demokracie a otevřela dveře **totalitnímu režimu**.